

12. 2. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K disparitě podílů při vypořádání společného jmění manželů soudem

Ačkoli při majetkovém společenství manželů soudy obvykle vycházejí z pravidla stanoveného v ust. § 742 odst. 1 písm. a), tedy že podíly obou manželů jsou stejné, lze se v praxi setkat i se situací, kdy se soud odkloní od rovnosti podílů při vypořádání společného jmění manželů. Lze konstatovat, že princip rovnosti podílů je obecně společensky spravedlivý, nicméně je zřejmé, že život není černobílý, a proto zde zcela důvodně zákonodárce pamatoval na situace, kdy aplikace tzv. disparity podílů, jak se také jinak označuje postup při vypořádání společného jmění manželů, při kterém dochází k odchýlení se od základního zákonného východiska, že podíly obou manželů jsou stejné, je naprosto žádoucí. I přes četnou judikaturu vyšší soudů v této oblasti se užití disparity podílů při vypořádání společného jmění manželů střetává s neochotou soudů nižších stupňů princip nerovnosti aplikovat, a je tedy spíše ojedinělým jevem.

Nový občanský zákoník ve svém ust. § 742 odst. 1 písm. d) – e) stanoví mimo pravidlo rovnosti podílů obou manželů při vypořádání jejich majetkového společenství také zásadu spočívající v tom, že se přihlédne k potřebám nezaopatřených dětí, k tomu jak se každý z manželů staral o rodinu, zejména jak pečoval o děti a o rodinnou domácnost a také k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot. Nutno říci, že soud může rozhodnout o uplatnění disparity podílů nejen na návrh některého z účastníků řízení o vypořádání SJM, ale rovněž z vlastní iniciativy, a to poté, co vyjdou najevo okolnosti, které disparitu podílů opodstatňují[1]. Bohužel lze konstatovat, že v mnohých případech, kdy je uplatnění nerovnosti podílů zcela na místě, soudy disparitu odmítají aplikovat, a to pravděpodobně z toho důvodu, že při uplatnění disparity musí své rozhodnutí náležitě odůvodnit, či se odmítají odchýlit od obvyklého modelu vypořádání společného jmění manželů.

Vzhledem ke skutečnosti, že zákon výslovně neupravuje způsob disparitního vypořádání SJM, soudy přistupují v souladu s judikaturou k vyjádření podoby disparity nejčastěji „*procentem či zlomkem, ale i příkázáním věci jednomu z manželů, aniž je zavázán k finančnímu vypořádání s druhým manželem ohledně této věci. Není tedy důvodná ani námitka žalobce, že takový způsob vypořádání zákon neumožňuje*“. [2] Z judikatury Nejvyššího soudu České republiky (sp.zn. 22 Cdo 1054/2004 -C 2529) rovněž vychází další z možných způsobů uplatnění disparity, a to příkázání pohledávky jen jednomu z manželů.[3]

Ačkoli povědomí veřejnosti o možnosti aplikace disparity podílů při vypořádání majetkového společenství manželů není příliš velké, v některých případech se lze setkat s tím, že klienti žádají po svém právním zástupci, aby disparitní vypořádání navrhl, a to s ohledem na příčiny rozpadu manželství, mezi které patří nejčastěji nevěra. V takovém případě je však nutné klienta upozornit na

rozhodovací praxi soudů, která došla k závěru, že „Příčiny rozpadu manželství nejsou pro stanovení výše podílu manželů na jejich vypořádávaném společném jmění významné, pokud neměly přímý dopad na hospodaření se společným majetkem nebo na péči o rodinu.“[4]

„Výši vypořádacího podílu jednoho z bývalých manželů na zaniklém společném jmění nemůže soud snížit jen proto, že zjevnou příčinou rozvratu manželství účastníků byl jeho mimomanželský vztah.“[5]

Pokud však je příčina rozvodu manželství toho charakteru, že se promítá nejen do samotného vztahu manželů, ale i do hospodaření se společným majetkem či do péče o rodinu, jedná se o relevantní důvod ke stanovení disparity podílů. Jako příklad lze uvést požívání návykových látek, gamblerství či alkoholismus. Tyto závěry ostatně judikoval Nejvyšší soud například ve svém rozsudku sp.zn. 22 CdO 3637/2010 ze dne 5.3.2012: „Jednání, která jsou v rozporu s § 18 ZOR, resp. jednání, která lze podle obecného náhledu považovat za negativně ovlivňující vzájemné soužití manželů, mohou při vypořádání majetkového společenství manželů vést k úvaze o odklonu od rovnosti podílů, jestliže se významným způsobem promítají do hospodaření se společným majetkem nebo do péče o rodinu. Odklon od rovnosti podílů nebude dán jakýmkoliv negativním jednáním, ale pouze takovým, které se významněji promítá do majetkové sféry zákonného majetkového společenství manželů nebo do péče o rodinu.“

Ačkoli si to mnozí rodiče neuvědomují, v životě na nezletilé děti dopadá nejen samotný rozvrat manželství rodičů, ale může na ně mít neblahý vliv i zánik SJM. Z tohoto důvodu by soud měl vždy přihlídnout k potřebám nezaopatřených dětí. Z dikce ust. § 742 odst. 1 písm. d) plyne, že zákonodárce měl v úmyslu chránit zájmy a potřeby nejen nezletilých dětí, ale dětí nezaopatřených, za které lze považovat děti do 26. roku věku, a to za podmínky, že se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo také z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Upozorňujeme však na skutečnost, že za nezaopatřené dítě nelze považovat dítě, které je poživitelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně. Pro někoho možná překvapivým faktem je, že nezaopatřené dítě nemusí být dítětem obou manželů, jejichž společné jmění je soudně vypořádáváno.[6]

Považujeme však za nutné konstatovat, že ačkoli je soud povinen zohlednit zájmy nezaopatřeného dítěte, neměla by být aplikace disparity velikosti vypořádacích podílů bezbřehá. Vzhledem k tomu, že rodiče mají v souladu s ust. § 915 a násl. občanského zákoníku k dítěti vyživovací povinnost, mělo by být dosaženo stejné životní úrovně rodiče a dítěte již plněním vyživovací povinnosti a nikoli modifikací výše vypořádacího podílu. Z výše uvedeného se může jevit, že pravidlo o přihlídnutí k zájmům nezaopatřeného dítěte je téměř neaplikovatelné, ale tak tomu v žádném případě není. Soudy přihlížejí k potřebám nezletilých dětí obvykle v rámci rozhodování o tom, které věci mají jednomu z manželů připadnout. Na tomto místě soud zpravidla přikáže do výlučného vlastnictví manžela, kterému bylo dítě svěřeno do péče, věci, jež mohou sloužit jen potřebě dětí a jejich životnost je krátká, takže jich manžel nemůže dále sám užívat, např. dětský kočárek, postýlka apod., a to aniž by byla tato majetková hodnota druhému manželovi kompenzována. Jak je z uvedeného zřejmé, je v každém případě nutné přihlídnout k povaze, určení a životnosti věcí, které se mají vypořádat, zejména pak i se zřetelem k tomu, zda konkrétní věc může být užívána i jinými osobami, případně zda bude a po jak dlouhou dobu užívána dětmi.[7]

Zcela nezpochybnitelným kritériem při vypořádání společného jmění manželů je skutečnost, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění. Nezřídka kdy se lze setkat s tím, že jeden z manželů, který se na rozdíl od druhého manžela významnou měrou podílel na materiálním zabezpečení rodiny, navrhuje disparitu podílů, aniž by zohlednil přínos manžela, který pečuje o rodinnou domácnost (nejčastěji žena pečující o nezletilé

děti). Takový přístup je však nesprávný, což ostatně potvrdil i Nejvyšší soud ve svém rozsudku sp. zn. 22 Cdo 3976/2011, když judikoval, že: *„Případná změna velikosti podílu na vypořádání by vždy měla reflektovat potřebu ochrany dobrých mravů. Soud by však neměl přihlídnout k zásadně rozdílné míře péče účastníků o rodinu, pouze pokud jsou pro takový postup vážné důvody. V případě zjevné nerovnoměrnosti v péči o rodinu, která není kompenzována poskytováním materiálního zabezpečení, by měl přistoupit ke stanovení nestejně výše (disparity) podílů na vypořádávaném jmění.“*

V tomtéž rozhodnutí NS ČR uvedl, že: *„Nejsou-li dány důvody, které by z hlediska dobrých mravů v konkrétním případě umožňovaly učinit jiný závěr, pak skutečnost, že manžel, který opustil společnou domácnost, na péči o rodinu se nijak nepodílí a plní jen vyživovací povinnost na děti, která mu musela být uložena soudem a případně i vymáhána ve vykonávacím řízení, je – s přihlédnutím k tomu, zda poskytované výživné v individuálním případě může plně zajistit potřeby rodiny – důvodem pro snížení výše jeho podílu na vypořádávaném společném jmění. To platí i v případě, že manžel se nemůže podílet na péči o rodinu a společnou domácnost v důsledku protiprávního jednání a následného výkonu trestu odnětí svobody.“*

V praxi se k disparitě podílů přistupuje například v případě, že jeden z manželů nejen že opustí společnou domácnost, ale zejména pak neplní svou vyživovací povinnost nezletilým dětem.

S výše uvedeným kritériem úzce souvisí rovněž další, zákonem stanovené pravidlo, jehož aplikace může odůvodnit změnu velikosti podílu na vypořádání společného jmění manželů, a tím je míra zasloužení se o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění manželů. Zde považujeme za potřebné upozornit na skutečnost, že jak pravidlo stanovené v ust. § 742 odst. 1 písm. e) (viz odst. výše), tak i pravidlo vymezené v ust. § 742 odst. 1 písm. f) se týkají výhradně skutečností, které nastaly ještě za trvání společného jmění manželů. Relevantním hlediskem pro to, zda je zde vážný důvod pro disparitní vypořádání SJM spočívající v různé míře zasloužení se o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění manželů, je nepochybně skutečnost, zda úsilí jednoho z manželů bylo vyvíjeno za trvání manželství nebo ještě před jeho vznikem. Stejně tak lze usoudit, že dostatečným a opodstatněným argumentem pro aplikaci nerovnosti podílů je fakt, že jeden z manželů za doby trvání manželství nepracoval, ačkoliv mohl. Vždy je však nutné posoudit, zda druhý – nepracující manžel naopak nevykonával zvýšenou péči o rodinu, čímž svou pasivitu v oblasti nabytí a udržení majetkových hodnot vykompenzoval.

K uvedenému lze připomenout například Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 22 Cdo 656/2010 ze dne 26.01.2012: *„Jestliže jeden z manželů během manželství pečoval o dítě a obstarával společnou domácnost, nelze snižovat jeho zásadně stejný podíl na vypořádávaném SJM s argumentací, že se o nabytí společného majetku nepříčinil svým výdělkem; samy o sobě však uvedené skutečnosti nejsou důvodem pro zvýšení podílu.“*

Závěrem si dovoluujeme vyjádřit svůj názor, že problematika disparity podílů při vypořádání společného jmění manželů by neměla být v žádném případě opomíjena, ani však přeceňována. V každém ohledu je zapotřebí přihlídnout nejen ke všem okolnostem konkrétního případu, které by odůvodňovaly jak paritní, tak disparitní vypořádání SJM, ale také k základní zásadě soukromého práva – principu dobrých mravů.

JUDr. David Řezníček, Ph.D., LL.M.

Mgr. Radka Prokopcová

[Řezníček & Co. s.r.o., advokátní kancelář](#)

U Černé věže 66/3
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 386 323 247

Fax: +420 383 839 361

e-mail: recepce@reznicek.cz

[1] KRÁLÍK, M. Judikatura NS: Parita a disparita podílů při vypořádání SJM (BSM). Soudní rozhledy, 2012, roč. 18, č. 11 - 12, s. 383 - 390.

[2] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 2914/99 – Soubor rozhodnutí NS C803

[3] „V odůvodněných případech lze při vypořádání zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví manželů přikázat společnou pohledávku rozvedených manželů za třetí osobou jen jednomu z manželů, a to i za situace, kdy by dlužník mohl úspěšně namítnout promlčení.“

[4] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 3110/2010 ze dne 22.08.2011

[5] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1112/2006 ze dne 23.05.2007

[6] Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 381

[7] Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 382

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)

- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)